

**144η Συνάντηση
Μετα-Ψυχολογίας**

Βασίλειος Μαούτσος

15/11/11 ,

Μεταψυχολογικό Σεμινάριο

‘Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης’

‘On Narcissism: An Introduction’, 1914, Τόμος XIV

4η συνέχεια

Το τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο αυτού του Φρουδικού έργου είναι κατά βάση κλινικό και μόνον ως ένα βαθμό συνάγεται εκ των δύο προηγούμενων. Διότι επιπλέον των ήδη λεχθέντων συμπληρώνεται η αιτιολόγηση του δευτερογενούς - δηλαδή του λειτουργικού Ναρκισσισμού - με ένα νέο αλλά άκρως απαραίτητο στοιχείο που δεν είναι άλλο από την έννοια του ‘ευνουχισμού’. Αυτή δίνει πλήρη υπόσταση στο γιατί να συμβαίνουν όλα αυτά τα απίθανα ενεργειακά φαινόμενα κατανομής της ναρκισσιστικής λιμπίντο. Ο ευνουχισμός ως αναπόσπαστο μέρος του Οιδιποδείου συμπλέγματος είναι πανταχού παρόν είτε ως αμυντικά εξισορροπούμενη εμπειρία, είτε ως πρόβλημα προς επίλυση είτε, τέλος, ως ήδη επιλυθείσα κατάσταση ‘αδιάφορης ψυχικής ενέργειας’ και συνεπώς κλινικά μη επιτρέπουσας οιαδήποτε μελέτη της. Ίσως σε αυτό το τελευταίο σημείο να είχε ο Adler την μεγάλη δυσκολία κατανόησης ενός πράγματος που αυτόν τον ίδιο τον Freud - προφανώς θεωρώντας το ως αυταπόδεικτο - ποτέ δεν τον απασχόλησε σε βάθος. Το αποτέλεσμα μας είναι γνωστό: είναι τόσο πολλοί οι μη κλασσικοί αναλυτές που θέλουν να αγνοούν την σημασία του. Διότι, πράγματι αγνοώντας την σημασία της αδιαφορίας του ενήλικα εγώ για ένα τόσο υγιές μέρος της ναρκισσιστικής του αλλά αυτό-συντηρητικής ενέργειας είναι αδύνατον στη συνέχεια να κατανοηθεί η αιτία του τόσο όψιμου και καθοριστικού ενδιαφέροντός του εγώ για το παθολογικά σεξουαλικό του (αντικειμενότροπο) ναρκισσιστικό υπόλοιπο. Μόνον η εγκατεστημένα διπλή υπόσταση του εγώ (σχάση) μπορεί να δικαιολογήσει την διπλή του λειτουργία. Ο Adler μη έχοντας κατανοήσει αυτή τη σχαστική διαδικασία ως βίωμα του κάθε ασθενή δικαίως προέτρεξε σε μία μονοδιάστατη περιγραφή του ευνουχισμού. Πολλές άλλες ψυχαναλυτικές σχολές έχουν κάνει ακριβώς το ίδιο.

Πέραν των ανωτέρω εδώ ο Freud μιλάει για τις ποικίλες εκφράσεις επένδυσης που μπορεί να κάνει η ναρκισσιστική κατάσταση με βάση πάντοτε την παρατήρησή μας επί ενός αρρώστου. Αυτός βρίσκεται μόνιμως σε μία ‘αναγωγή’ (σελ.92) αφενός μεν μεταξύ ενός αποτυχημένου αυτοερωτισμού και ως εκ τούτου συμπυκνωμένου πρωταρχικού ναρκισσισμού του και απ’ ετέρου μιας ανάγκης να αποποιηθεί της ενεργειακής λιβιδινικής μάζας που εξ ανάγκης (και όχι εξ επιλογής) οφείλει να αποδοθεί προς τα έξω στο βαθμό που περισσεύει των σωματικών, νοητικών, αλλά και συναισθηματικών λειτουργιών που απαιτούνται από την ίδια την βιολογική φύση του. Ας σημειωθεί δε ότι όλα αυτά συμβαίνουν χωρίς καμία υπόθεση ή παραδοχή από τον Freud παρά μόνον την χρήση της μίας και μοναδικής εννοίας περί ‘απόθησης’. Αυτή ευρισκόμενη πάντοτε στην υπηρεσία του εγώ ενεργητικά αποδέχεται ή απορρίπτει το κάθε τι που θεωρεί ότι δεν εξυπηρετεί τους λόγους της επίσκεψης του ασθενούς στον αναλυτή του. Ο αναλυτής διαθέτοντας μία εντελώς διαφορετική εγωτική οπτική παρατηρεί ότι ο ούτως ειπείν «ναρκισσιστικός ασθενής» του παρά την τεράστια σε λίμπιντο εγωτική του υπεροχή στη πράξη φαίνεται να διαθέτει ελάχιστη ή, έστω πολύ περιορισμένη, διότι η περισσευούμενη για αντικειμενότροπο επένδυση λιβιδινική του αποθήκη σπαταλιέται ως εξής: α. στο να ‘παρατηρεί’ διαρκώς τι συμβαίνει τριγύρω του μεταφραζόμενο σε μία πολύ δυνατή ‘οπτική’ και ‘ακουστική’ ‘συνείδηση’ που εξηγεί την παρανοικότητα αυτών των ασθενών αλλά και την υποκρυπτόμενη ομοφυλοφιλικότητά τους. Το τελευταίο είναι απ’ ευθείας συνέπεια του ότι η τεράστια αμοιβαδοειδής εγωτική επένδυση με λίμπιντο ντετερμινιστικά καλείται να προστατέψει τον αφέντη της που εν προκειμένω είναι το ίδιο το εγώ του υποκειμένου προς χάριν του οποίου μαζεύτηκε όλη αυτή η πλεονάζουσα λίμπιντο στη συγκεκριμένη θέση δράσης. Το γεγονός της

διασύνδεσης που κάνει ο Freud μεταξύ 'ναρκισσισμού', 'ψύχωσης', αισθητηριακής 'οπτικο'-'ακουστικής' συμμετοχής, 'παρανοικότητας', 'ομοφυλοφιλικότητας' ως ναρκισσιστικό ισοδύναμο και 'ονείρου' που μέσω παλινδρόμησης προσπαθεί διαρκώς για νοηματοδότηση μιας απίθανης λιβιδινικής υπερβολής, αποτελεί ότι πιο χρήσιμο και πλήρες νοήματος για τον κλινικό β. στο 'ιδεώδες του εγώ' (ή, κατ' άλλη εκδοχή 'ιδανικό εγώ') όπου οι απλοικά παιδόμορφες ομορφιές των φαντασιώσεων για μία περασμένη εποχή γίνονται ευκαιρίες για πλούσια επένδυση της πλεονασματικής ναρκισσιστικής λιμπίντου χωρίς σημαντική ανάγκη για το σεξουαλικό αντικείμενο και χωρίς απώθηση. Η αύξηση της 'αυτό-εκτίμησης' έρχεται ως πιθανό επακόλουθο γ. στους 'εξευγενισμούς' της λίμπιντο του ενστίκτου όπου η γενική αποδοχή αυτών των δημιουργικών μορφών έκφρασης χαίρουν υπόγειας σεξουαλικής ικανοποίησης.

Όμως, εξ όλων αυτών των προσπαθειών επένδυσης του ναρκισσιστικού πλεονάσματος του ανθρώπου που τόσο πολύ πάσχει για επένδυση, εν τέλει, η σεξουαλική επικοινωνία με τον συνάνθρωπό του παραμένει η μόνη εναπομείνασα πιθανότητα και μάλιστα μη συγκρίσιμη σε αποτελεσματικότητα με καμία εκ των προαναφερθέντων. Αυτό ισχύει υπό τον όρο ότι θα μπορέσει να λάβει την μορφή της 'αγάπης' μέσω του έρωτα. Η αναγνώριση αυτής της πιθανότητας από τον Freud ανέδειξε τις τεράστιες θεραπευτικές προοπτικές της 'μεταβίβασης'.